

Рецензия
от доц. д-р Диана Петкова, дм,
доцент към Катедрата по „Вътрешни Болести“
УНС Белодробни Болести,
МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Варна

Относно: дисертационен труд на Д-р Николай Христов Кючуков, редовен докторант към Катедра “Кардиология, пулмология и ендокринология”, МУ-Плевен, за придобиване на научна степен „доктор”, по научна специалност: 03.01.17 – „Белодробни болести“.

На основание Заповед № 2901/16.12.2015 г. на Ректора на МУ – Плевен и с решение на Академичния съвет на МУ Плевен (Протокол №27/15.12.2015 г.) съм определена да изготвя рецензия за дисертационен труд на тема **„КИСЛОРОДОТЕРАПИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХОББ – ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ, ЕФЕКТА И РАЗХОДИТЕ”** за придобиване на научно-образователна степен „доктор” по научна специалност– „Белодробни болести“ – шифър 03.01.17

Рецензията е изготвена според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му в Медицински университет – Плевен.

Кратки биографични данни

Д-р Николай Кючуков е роден на 09.06.1986 г. в Свищов. Завършва средното си образование през 2005г. в СОУ „Димчо Дебелянов“, гр. Белене. Висшето си образование завършва в МУ Плевен 2011 година, като след завършването си е зачислен на редовна докторантура, като редовен докторант към Катедра “Кардиология, пулмология и ендокринология”, МУ-Плевен. През 2012 година е назначен за асистент в Клиниката по Белодробни болести на УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ гр. Плевен. Д-р Кючуков специализира белодробни болести обучава се в направление медицина на съня и неинвазивна вентилация. Владее английски език, има компютърна грамотност. За кратката си работа в Катедрата има общо 48 участия с научни съобщения на форуми у нас и в чужбина, като 5 от тях са пълнотекстови статии, една в списание на ИМАВ издавано на английски език.

Д-р Кючуков участва в научно-образователния проект „Запознаване със стандартите за най-добра медицинска практика за пациенти с вроден алфа-1 антитрипсинов дефицит в Централна и Източна Европа“ проект по програмата Леонардо да Винчи (12.2011-05.2013). Във връзка с научно-изследователската си дейност е носител на няколко награди от научни форуми на МУ Плевен.

Значимост и актуалност на разработваната тема

Дисертационният труд на Д-р Николай Кючуков е посветен на съвременен и актуален проблем в пулмологията - „**Кислородотерапия при пациенти с ХОББ – оценка на нуждите, ефекта и разходите**”. Той е първият системен научен труд в България, който осветлява проблема с дълготрайното домашното кислородолечение при пациенти с ХОББ и дава фармако-икономична оценка на тази нова за България терапевтична област, както и въвеждането на електронен регистър за пациентите, които се нуждаят от дълготрайно домашно кислородолечение. В този смисъл, разработката има научно-теоретично и научно-практическо значение и изборът на темата прави чест на дисертанта и неговия научен ръководител. Оценявам и разбирам трудностите при разработването на една такава пионерска работа и интегрирането ѝ в клиничната практика, в ситуация, в която домашната кислородотерапия не се заплаща от НЗОК и МЗ.

Общо описание на труда:

Дисертационният труд е представен в много добър вид, разработен върху 169 страници, съдържа шест глави: Литературен обзор; Цел и задачи на проучването; Резултати; Обсъждане; Изводи; Приноси. Илюстриран е с 43 фигури, 14 таблици и 1 приложение, включващо анкетна карта, попълвана от участниците в проучването.

Оценка на литературния обзор

Обзорът е базиран върху 158 литературни източника, от които 8 са на кирилица и 150 на латиница. 20 % от литературните източници са от последните 5 години, което свидетелства за съвременната осведоменост на дисертанта, наред с познаване на основополагащи трудове по темата. Структурата на литературния обзор съответства на концепцията на дисертацията, която авторът е разработил. В тази материя д-р Кючуков демонстрира задълбочено познаване на теоретичните аспекти-теории, подходи, модели. От там той извежда необходимостта от домашно кислородолечение при пациентите с ХОББ и тежка хипоксемия, които имат лоша прогноза, висока смъртност, влошено качество на живот и ограничен физически капацитет. Налага се изводът за необходимост от разработване на национална стратегия и внедряването в практиката на мерки, водещи до намаляване на смъртността, подобряване качеството на живот, физическия капацитет и разходите сред тези пациенти чрез използването на продължителна домашна кислородотерапия. Литературният обзор като съдържание, логическа постройка и позовавания категорично показва познанията, възможностите и уменията на дисертанта да работи с научни източници, да ги анализира критично, да обобщава и да формулира изследователски цели.

Оценка на цел, задачи, методология

Целта, която докторанта си поставя в своя труд е обоснована от задълбочения обзор, пречупен през съвременното състояние на реалната действителност у нас, а именно: да се идентифицират и характеризират пациентите с ХОББ и тежка хипоксемия, нуждаещи се от провеждане на продължителна домашна кислородотерапия и да се изработи регистър за тяхното проследяване. Да се изследват смъртността, екзацербациите, хоспитализациите, симптомите свързани с оценката на ХОББ, разходите и ефекта на кислородотерапията върху тях както и да се изработи стратегия за оптимизиране на цялостните грижи.

За изпълнение на целта са поставени седем задачи, които са свързани с идентифицирането и характеризирането на популацията пациенти с ХОББ и хипоксемия, оценка на смъртността, хоспитализациите, симптомите свързани с оценката на ХОББ и ефекта на кислородотерапията върху тях, факторите свързани с преживяемостта и смъртността сред проучваната група пациенти, оценка на годишните разходи необходими за лечението на пациентите с ХОББ и показани за лечение с кислород в домашни условия. Поставени са и две задачи с практико-приложен характер: разработване на регистър за пациентите и тяхното проследяване и стратегия за оптимизиране на медицинските грижи полагани за пациентите. Разработен е понятиен апарат, хипотези, предмет, обект, инструментариум и организация на изследването. Адекватно на поставените задачи са определени и групите респонденти- 150-ма хоспитализирани пациенти с ХОББ, от които 111 (74,0%) с данни за тежка и 39 (36,0%) с умерена хипоксемия. Този обхват, наред с богатият набор от методи, в т.ч. адекватно приложени статистически, гарантира надеждността на резултатите и доказва подготовката и възможностите на докторанта за изследователска работа. Работата би спечелила от по-ясна дефиниция на методите за изследване на артериалните кръвни газове, както и от ясно и категорично формулиране на степените на тежест на хипоксемия, важен елемент от стратифицирането на групите. От описаната методика не става ясно върху какво се базира проследяването на пациентите и кои са критериите за отчитане на ефективност на домашната кислородотерапия.

Оценка на резултатите

Резултатите са представени съответно на поставените изследователски задачи. Те ясно показват, че пациентите с ХОББ и хипоксемия в покой имат голяма давност на ХОББ, висока честота на рискови фактори, висок относителен дял на коморбидности, лоша белодробна функция, чести хоспитализации, висок процент на инвалидност. Идентифицирани и анализирани са факторите, които са свързани с повишена смъртност и тежка хипоксемия, а именно възраст, инвалидност, налична хронично белодробно сърце, чести хоспитализации поради екзацербация, ИТМ под 21, липсата на достъп до домашна кислородотерапия. Изработеният и предложен от

дисертанта електронен регистър дава възможност за лесно идентифициране и проследяване на пациентите с цел подобряване на медицинските грижи за тях. Данните от проучването показват, че домашната кислородотерапия при пациентите с ХОББ и тежка хипоксемия в покой води до подобряване на преживяемостта, намаляване на хоспитализациите поради екзацербации и подобряване на симптомите на ХОББ, тя е обоснована и финансово ефективна. Пациентите с тежка хипоксемия в покой, лекувани с дълготрайна домашна кислородотерапия, имат сходна преживяемост спрямо тези с умерена хипоксемия.

Изключително ценни и полезни в научно - практически аспект са анализите, касаещи фармако-икономическите резултати при изследваната група пациенти и реалните финансови измерения и директните разходи за хоспитализация на пациент с ХОББ и тежка хипоксемия. По своето естество те са уникални за България и съпоставими с тези от други страни. Те са естествен етап от работата на научния колектив, към който д-р Кючуков принадлежи идоказват по категоричен начин широтата на научните дирения на Клиниката по Белодробни болести на МУ Плевен, показват многопластовия характер на дисертационния труд, принос на дисертанта и научния му ръководител.

В главата II. „Изработване на регистър за пациентите с ХОББ показани за провеждане на продължителна домашна кислородотерапия и тяхното проследяване“. Дисертантът иницира създаването и развива електронна база от данни с цел по-добра идентификация на пациенти с тежка хипоксемия в покой и наличие на показания за лечение с продължителна домашна кислородотерапия. Считам за безспорен принос от научно-приложен характер предложения регистър, функциониращ като онлайн база данни, съдържащ важна информация за пациентите като: основното заболяване, рисковите фактори, провеждани изследвания, фармакологична терапия, нужда от хоспитализации, годишни разходи и други. Достъпът до тази информация, както от пулмолозите, проследяващи пациента, така и от различни други категории медицински специалисти би довело до бърза ориентация, оценка на риска и континуитет в обгрижването на пациента, независимо от времето и мястото на необходимостта от медицинска грижа, което е уникално за България и система, добре позната и работеща в света. Препоръчвам след апробирането и установяване на потенциалните възможности на регистъра, въвеждането му в национален план.

В глава V. „Оценка на годишните разходи необходими за лечението на пациентите с ХОББ и тежка хипоксемия показани за ПДКТ“ са изчислени и представени разходите за хоспитализация на пациент с тежка хипоксемия в което възлизана 958 ± 265 леваи е важен резултат с научно-практическо и фармако-икономично значение, поставящ въпроси за реалното остойносттаване на клиничните пътеки, при лечението на пациентите с ХОББ и хипоксемична ДН, както и за нереализираните финансови ползи, а и нереализирани такива от

морално-етичен, емоционален и свързани с комфорта на пациента от липсата на достъп до домашно кислородолечение. В дисертационния труд са разкрити зависимости и установени закономерности, които обогатяват познанията по проблема и могат успешно да бъдат използвани както в практиката, така и като отправна точка за бъдещи изследвания.

Оценка на приносите

Дисертационният труд съдържа научно-теоретични и научно-приложни приноси, които са лично дело на автора. С оригинален научно-теоретичен принос са резултатите, характеризиращи пациентите с ХОББ и тежка хипоксемия в покой при показани за лечение с продължителна домашна кислородотерапия и факторите на риск сред тях, имащи отношение към смъртността, хоспитализациите, симптомите на ХОББ и лечението. Като първо за България проспективно проучване правещо детайлна характеристика на пациентите с ХОББ и тежка хипоксемия с оригинален научно-приложен характер са приносите за създаване на електронен регистър с база данни на пациентите показани за лечение с ПДКТ, отговарящ на съвременните изисквания за проследяване на болните и тяхната оценка, изработването на алгоритъм за проследяване и подобряване на грижите при тях, демонстрирането на икономическия ефект от дълготрайната домашна кислородотерапия, като допълнителен терапевтичен подход при индицирани пациенти с ХОББ. Получените резултати имат голямо практическо значение за Българското здравеопазване. Те подкрепят идеята за създаване на Национален регистър на болните с ХОББ, показани за домашна кислородотерапия и могат да служат като база за анализ на рисковия профил на тези пациенти, вида на лечението, честотата на усложненията и показателите за лечебна дейност в локален, национален и международен мащаб. Въвеждането на подобен регистър, би могло да се използва за идентифициране и проследяване на пациенти с необходимост от домашна кислородотерапия – остра и хронична при заболявания с различна етиологична причина на хипоксемичната дихателна недостатъчност.

Научна продукция

Във връзка с дисертационния труд са отпечатани 8 научни публикации, четири от които са публикувани в национални периодични издания, две са участията в чуждестранни научни конгреси и симпозиуми, и две са представени на национални научни конгреси и симпозиуми. Във всички публикации (100%) д-р Кючуков е първи автор. Посочените научни трудове отразяват основните етапи на подготовка на дисертационния труд и крайните резултати, свързани с него.

Критични бележки и препоръки към дисертационния труд

Тъй като дисертационният труд представя твърде широка панорама от данни, които тепърва ще бъдат представяни, бих препоръчала внимателната им интерпретация в общия контекст. Работата би спечелила от по-доброто представяне на ограничения, но все пак наличен български опит в проследяването на пациенти с домашното кислородолечение. Препоръчвам на дисертанта да публикува данните от работата на екипа в международни издания.

Лични впечатления

Познавам докторанта още от началните му стъпки на асистент, като отговорен, етичен и добросъвестен. Проявява изключителна научна любознателност и усет за свързване на изследователската работа с практиката. Този му стремеж намирам осъществен и в дисертационната работа.

Заключение

Дисертационният труд **„КИСЛОРОДОТЕРАПИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХОББ – ОЦЕНКА НА НУЖДТЕ, ЕФЕКТА И РАЗХОДИТЕ.”** е на актуална тема, с добра постановка на научното изследване, изпълнен прецизно, доставя нови знания, допринасящи за развитие за науката, образованието и практиката. Той покрива изискванията на Правилника на МУ –Плевен за развитие на академичния състав. Всичко това ми дава пълно основание да дам своето силно положително становище и да предложа на членовете на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на д-р Николай Христов Кючуков.

06. 03. 2016 г. гр. Варна.

доц. д-р Диана Петкова, дм